Eduskunnan Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle
StV@eduskunta.fi

11.11.2022

HE 237/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle sairausvakuutuslain 2 ja 3 luvun muuttamisesta

Suomen Kuntoutusyrittäjien lausunto lakiesityksestä, joka poistaa kokonaan korvattavuuden fysioterapiasta sekä matkoista niihin.

Vastustamme lakiesitystä, ja esitämme sen perumista tai viivästämistä.

Aivan vähintään:

- Nykyinen lähete-käytäntö pitää silti turvata, vaikka tutkimuksen ja hoidon korvaaminen loppuisi. HE:n yksityiskohtaisissa perusteluissa mainittu yleisluontoinen suositus fysioterapeutille ohjaamisesta ei ole riittävä ohjauskeino tähän tärkeään palveluun.
- Leikkausta pitää myöhentää joulukuulle 2023, jolloin myös hoitajamitoitus astuu voimaan

Erityiset huolemme:

1. Esitetyllä lakimuutoksella menetetään olemassa olevat jo toimivat tietojärjestelmäintegraatiot sekä tietopohja.
2. Leikkaus osuu ikäihmisiin erityisesti syrjäseudulla, esim matkakorvausten poistumisen johdosta (mm. matkakorvaus-asia, volyymi 300 k€). Kun palveluihin ei ole enää varaa tulla, siirtyy hoito- ja kustannuspaine erikoissairaanhoitoon sekä palveluasumiseen.
3. Leikkaus eriarvoistaa yksityisten fysioterapeuttien asiakkaita suhteessa julkisella asioiviin sekä erityisesti työterveydessä asioiviin työfysioterapia-asiakkaisiin nähden, joilla sv-korvaus säilyy esitetystä lakimuutoksesta huolimatta jopa suorakorvattavana ilman lääkärin lähetettä tai määräystä.

Esitämme muutoksena:

- Fysioterapia säilyisi korvattavuuden piirissä jatkossakin.

SUOMEN KUNTOUTUSYRITTÄJÄT RY
Nuijamiestentie 5 B, 00400 HELSINKI, Y-tunnus: 0356391-7
kuntoutusyrittajat.fi

- Fysioterapian tutkimuksen ja hoidon korvausta **muutettaisiin siten, että lääkärin lähetevaatimus poistetaan ja sairausvakuutuslain mukainen fysioterapeuttinen tutkimus ja hoito korvattaisiin aina, kun terapeutti on käynyt asianmukaisen suoravastaanottokoulutuksen**, ja hoito on fysioterapeutin suorittaman tutkimuksen mukaan lääketieteellisesti perusteltu (*fysioterapeutin suoravastaanotto*).
- Korvauksen edellytyksenä olisi fysioterapeutin käymä suoravastaanottokoulutus
- Suoravastaanottona korvattavien hoitojen enimmäismäärää voitaisiin säädellä valtioneuvoston asetuksella. Enimmäismäärä voisi olla esimerkiksi 15 käyntikertaa vuodessa.

Alla on tarkempi kuvaus edellä mainitsemistamme kolmesta huolesta numeroituna huolta vastaavasti:

1. **Ehdotettu sairausvakuutuskorvausten poistaminen supistaa päätöksenteon tietopohjaa**

   Nykyisen sairausvakuutuskorvauksen lähes reaaliaikainen sähköinen suorakorvausmenettely on tarjonnut ajantasaista ja vertailukelpoista tietoa kaikista toimenpiteistä ja palveluista, joita yksityiset palveluntuottajat ovat tuottaneet ja joita Kansaneläkelaitos on korvannut. Näin kerätty tilastotieto on ollut kaikkien saatavilla Kansaneläkelaitoksen Kelasto-tietopalvelun sekä muiden julkaisukanavien kautta.

   Vastaavaan tarkkuuteen ei olla päästy muilla tilastointimenetelmillä, kuten THL:n ylläpitämillä Hilmo-ilmoituksilla, sillä tietojen vertailukelpoisuus eri alueiden välillä on ollut puutteellista. Sairausvakuutuskorvaus on ollut voimassa sellaisenaan koko maassa, jolloin eri alueiden erot mm. korvausten määrissä ja palveluiden käyttäjissä ovat tulleet paremmin esille.

   Tietopohjan kerääminen on huomioitu myös hallituksen esityksen nykytilan arviointia koskevassa osiossa. Samoin viranomaistoiminnan vaikutusten arvioinnissa on todettu, että hoito- ja tutkimuskorvaukset ovat tarjonneet viranomaisille tietoa yksityisen terveydenhuollon käytöstä.

   Huomionarvoista on, että hallituksen esityksessä mainitaan runsaasti järjestelmän positiivisia ominaisuuksia, mutta järjestelmän supistamisesta johtuvia negatiivisia vaikutuksia ei ole arvioitu monilta osin lainkaan. Siltä osin kuin arvioita on tehty, kuten vaikutukset perus-

ja ihmisoikeuksiin, on esityksen vaikutukset todettu perus- ja ihmisoikeuksien kannalta kielteisiksi.

Hallituksen esityksessä todetaan, että ehdotettu muutos saattaa osittain edesauttaa kansalaisten siirtymistä yksityisten sairauskuluvakuutusten piiriin. Tämä johtaa myös kansalaisten hoidosta kertyvän tietopohjan siirtymistä vakuutusyhtiöiden käyttöön, pois julkisesta käytöstä. Tämä vaikeuttaa tiedolla johtamista entisestään ja parantaa yksityisten sairauskuluvakuutusten kilpailukykyä suhteessa julkisesti järjestettyyn terveydenhoitoon.

Hallituksen esityksen vaikutusten arviointi on puutteellinen menetettyjen tietojärjestelmäinvestointien osalta

Korvattavuuden ja sitä seuraavan suorakorvausmenettelyn supistamisella on epäsuoria tietojärjestelmävaikutuksia, joita ei ole huomioitu hallituksen esityksessä. Erityisesti Kelan suorakorvausmenettely on jo nyt laajalti käytössä oleva järjestelmä, joka mahdollistaa Kela-korvausten eli käytännössä maksujen vaivattoman ja kustannustehokkaan siirtämisen vaikkapa hoidon järjestäjältä palveluntuottajalle. Sairausvakuutuskorvauten suorakorvausjärjestelmään ja sen kehittämiseen on käytetty runsaasti yksityisen sektorin varoja, joiden käyttöarvo lähestyy nollaa korvausten poistumisen myötä.

Hallituksen esityksen yritysvaikutuksia koskevassa osiossa käytöstä poistuvia tietojärjestelmiä tai niiden suorakorvaukseen liittyviä osia ei ole huomioitu lainkaan. Uuden korvaavan korvausjärjestelmän rakentaminen maksaa todennäköisesti erittäin paljon, jos ja kun uusia maksujärjestelmiä kehitetään hyvinvointialueiden tarpeisiin. Kela-korvauksen suorakorvausjärjestelmä, jonka käyttö esityksellä supistuu, voisi hyvin olla yksi hyvinvointialueiden tulevaisuudessa käyttämä järjestelmä, jonka käyttö olisi laajennettavissa huomattavasti uutta järjestelmää pienemmillä kustannuksilla.

Tietojärjestelmäkustannukset ovat perinteisesti olleet hyvin vaikeasti ennakoitavissa. Todennäköistä on, että uusien järjestelmien kehittäminen maksaa huomattavan paljon, mutta myös nykyistä vastaavan suorakorvausmenettelyn laatiminen olisi koko valtakunnan tasolla erittäin arvokas tehtävä. Kuntoutusyrittäjillä ei ole kuitenkaan mahdollisuutta arvioida järjestelmän euromääräistä suuruutta, mutta osviittaa voidaan hakea uuden asiakastietolain hallituksen esityksestä, jossa esityksen edellyttämiin tietojärjestelmämuutoksiin on investoitu miljoonia euroja.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan olisi pyydettävä kuultavaksi asiantuntijoita siihen liittyen, paljonko tietojärjestelmäinvestointeja

(sekä yksityisiä että julkisia) esityksen myötä poistuu käytöstä. Esimerkiksi fysioterapian osalta nuo investoinnit menetetään kokonaan.

2. Matkakorvausten poistumisen vaikutukset ovat harvoin asutuilla alueilla suurempia kuin itse sv-korvausten poistamisen vaikutukset

Esityksen mukaan korvausten matalan tason johdosta korvaukset eivät enää tosiasiallisesti mahdollista pienituloisen ja vähävaraisen väestönosan yksityisen terveydenhuollon palvelujen käyttöä ja palveluntuottajan valintaa. Esitys ei kuitenkaan tässä kohden huomioi sitä, että korvattavan hoidon myötä seuraavien matkakorvausten merkitys on korvauksen saajalle jopa itse tutkimuksen ja hoidon korvausta suurempi.

Matkakorvausten merkitys kasvaa erityisesti harvaan asutuilla alueilla, joissa asuu paljon ikääntyneitä ja joilla on jatkuvasti kasvava palvelutarve. Vastaavasti nämä alueet ovat niitä, joissa julkisen terveydenhuollon on perinteisesti ollut vaikeinta toimia. Kuntoutusyrittäjien jäsenistöltä saadun tiedon mukaan osa kunnista lopettaa esimerkiksi kotihoidon kun tietty kilometrimäärä kunnan keskustasta saavutetaan. Näin ollen esimerkiksi 20 km päässä asuvat asukkaat jäävät heikomman palvelutason varaan, jota heikennetään vielä entisestään, kun matkakorvaukset toimintakykyä tukevaan fysioterapiaan poistetaan.

Kuntoutusyrittäjien pelkona on, että hyvinvointialueet eivät kykene näillä alueilla järjestämään 1.1.2023 hoitotarpeen piiriin tulevien asiakkaiden tarvitsemaa hoitoa. Tästä syystä Kuntoutusyrittäjät esittää lakiin siirtymäaikaa, jonka puitteissa erityisesti julkinen järjestäminen voidaan uudistaa, ja matkakorvausten piirissä olevat hoidot voitaisiin myös paremmin korvata.

3. Fysioterapeuttien työ eriarvoiseen asemaan yhteiskunnan silmissä työpaikkansa perusteella

Korvausten poisto eriarvoistaa lisäksi eri fysioterapeuttipalveluiden kohtelua yhteiskunnan tarjoaman subvetion valossa:

Jos esitys toteutuu, saavat:
1. yksityiset fysioterapia-asiakkaat: 0 euroa yhteiskunnan tukea,
2. työterveyshuolto- ja työfysioterapia-asiakkaat: 50 tai 60 %:n sairausvakuutuslain mukaista Kela-korvausta
3. julkisen sektorin fysioterapia-asiakkaat: asiakas maksaa enintään asiakasmaksun, jolloin julkisen osuus kustannuksista on noin 90 %

Tämä kohta korostaa sitä, miksi esitys on pienille yrityksille ja

ammatinharjoittajille kaikista haitallisin. Isot terveysyritykset, joilla on työterveyshuolto valikoimassaan, hyötyvät tästä etumatkasta, samoin kuin julkisen terveydenhuollon kokonaisulkoistuksia tuottavat yritykset.

Muutos on haitallisin myös pienten fysioterapiayritysten asiakkaille, joihin kuuluu usein myös harvaan asutuilla alueilla asuvia ikäihmisiä, joiden hoidon tarve on kuitenkin jatkuvasti kasvava.

4. **Lakimuutokseen tarvitaan siirtymäaika, jolla hyvinvointialueille annetaan mahdollisuus sopeutua uuteen tilanteeseen**

Esitetty lakimuutoksen voimaantulo 1.1.2023 alkaen tulee liian nopeasti, sillä uudet hyvinvointialueet aloittavat toimintansa kirjaimellisesti samana päivänä. Hyvinvointialueiden käynnistämiseen liittyy todennäköisesti sellaisia vaikeuksia, joita vielä ei tiedetä, tai joista ei vielä ole varmuutta. Hyvinvointialueiden kykyyn hoitaa asukkaitaan erityisesti harvaan asutuilla alueilla liittyy suurta epävarmuutta, jonka johdosta sairausvakuutuskorvauksen poistoa on vähintään syytä viivästää siten, että lakiesitys tulisi voimaan vasta 1.1.2024 lukien.

Ellei lakiesitykseen kirjattua siirtymäaikaa muuteta, kasvaa myös peruuttamattomien ongelmian todennäköisyys huomattavasti. Tällä voidaan entisestään kärjistää lakiesityksessä mainittuja perusoikeuksien kannalta kielteisiä vaikutuksia.

Kuntoutusyrittäjien ehdotus fysioterapeutin sairausvakuutuslain mukaan korvattavan suoravastaanoton laajentamisesta

Fysioterapeutin suoravastaanotolla tarkoitetaan hoitoa, johon potilas ohjataan ilman, että tätä on tutkittu ensin lääkärin vastaanotolla. Fysioterapeutin suoravastaanotto on jo vakiintunut useilla alueilla hyväksi ja kustannutehokkaaksi hoitotavaksi erityisesti tuki- ja liikuntaelinvaivoista kärsiville kansalaisille.
Vuonna 2020 fysioterapeutin suoravastaanotto vakiintui myös osaksi suomalaista työterveyshuoltojärjestelmää. Fysioterapeutin suoravastaanottokoulutuksen lisäksi työterveyshuollon suoravastaanoton korvaus edellyttää työterveyshuollon täydennyskoulutuksen käymistä. Kelan maksamien korvausten korvaustaso on kahdesta syventävästä koulutuksesta johtuen korkea: 50 tai 60 %. Suoravastaanottokoulutus on laajuudeltaan vähintään 15 opintopistettä, samoin kuin työterveyshuollon moniammatillinen täydennyskoulutus on laajuudeltaan 15 opintopistettä.

Kuntoutusyrittäjät esittää, että nykyisen sairausvakuutuslain mukaisen tutkimuksen ja hoidon poistamisen sijaan fysioterapeuttisen

tutkimuksen ja hoidon korvausta muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin vaatimus lääkärin lähetteestä, ja lisättäisiin vaatimus hoitoa antavan laillistetun fysioterapeutin suoravastaanottokoulutuksesta. Koulutusvaatimus olisi suoravastaanottokoulutuksen osalta sama, kuin työterveyshuollon koulutusvaatimus on nyt, mutta työterveyshuollon moniammatillista pätevöittämiskoulutusta ei pelkästään tämän perusteella sv-korvattavilta hoidoilta vaadittaisi.

Korvausten edellytyksenä voisi olla myös hoidon seurannan kannalta tarpeellisten tietojen syöttäminen Kelan ylläpitämään tietojärjestelmään, kuten nykyisinkin.

Korvaustaso säilyisi ennallaan, samoin kuin lähetekäytäntö lääkäriltä fysioterapeutilla, joskaan lääkärin lähetettä ei enää korvattavuuden edellytyksenä vaadittaisi.

Näin meneteltäessä matkat suoravastaanottokoulututetun fysioterapeutin luokse olisivat aiempaan tapaan korvattavia, eikä hallituksen esityksessä todettuja monia kielteisiä vaikutuksia syntyisi. Myös työssä käyvien sekä työelämän ulkopuolella olevien hoitojen eriarvoistumiskehitys ainakin hidastuisi. Tietojärjestelmäintegraatioihin jo tehdyt sijoitukset olisivat edelleen hyödynnettävissä, ja fysioterapeuttisista hoidoista ja hoitotarpeista olisi jatkossakin ajantasaista tietoa saatavilla koko maasta.

Yksityiset fysioterapeutit ulottuvat laajan palveluverkkonsa puolesta myös sellaisille alueille, joilla hyvinvointialueilla tulee olemaan vaikeuksia päästä hoitamaan asiakkaita. Järjestelmää voitaisiin jatkossa tarpeen tullen laajentaa myös muihin hoitomenetelmiin.

Sekä julkisen että yksityisen talouden **näkökulmasta muutos olisi kustannusneutraali tai säästävä, sillä lääkärin lähetteen kirjoittamistarpeen poistuminen vapauttaisi lääkäriresursseja muuhun hoitotyöhön.**

Helsingissä 11.11.2022

Suomen Kuntoutusyrittäjät ry

Satu Grekin
toiminnanjohtaja
satu.grekin@kuntoutusyrittajat.fi
p. 050 550 3488

Juhani Saarinen
lakimies, luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja
juhani.saarinen@kuntoutusyrittajat.fi
p. 040 723 8928